

Мельник Л.С., к.е.н., доцент,
Бобровицька В.О., здобувачка вищої освіти,
Київський національний університет
технологій та дизайну, м. Київ, Україна

ПЕРМАКРИЗА ЯК ЧИННИК ТРАНСФОРМАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

У період 2024–2026 років світова економіка остаточно перейшла у стан тривалої системної нестабільності, який у міжнародному науково-економічному дискурсі (зокрема у звітах МВФ та Всесвітнього економічного форуму) визначається як «пермакриза». Даний термін характеризує не окремі кризові явища, а комплексний і довготривалий стан, у межах якого економічні, геополітичні, технологічні та кліматичні шоки взаємодіють і взаємно підсилюються. За таких умов економічна динаміка визначається не циклічністю розвитку, а постійною невизначеністю, що вимагає високого рівня адаптивності з боку економічних суб'єктів.[1]

У зазначеному контексті традиційні підходи до економічного розвитку, які базувалися на відносній передбачуваності глобального середовища, втрачають свою ефективність. Орієнтація виключно на зниження витрат або короткострокову оптимізацію дедалі частіше підвищує вразливість економічних систем до зовнішніх шоків. У зв'язку з цим ключовим завданням як для державного сектору, так і для бізнесу стає формування спроможності до довгострокової стійкості та адаптації в умовах постійних змін.[1]

Важливою складовою сучасних трансформацій є перегляд принципів функціонування глобальних ланцюгів постачання. Геополітичні конфлікти, обмеження міжнародної торгівлі та енергетичні кризи останніх років продемонстрували високий рівень ризиків, пов'язаних із надмірною концентрацією виробництва в окремих регіонах. У відповідь формується нова модель організації виробництва, що передбачає регіоналізацію та диверсифікацію виробничих і логістичних процесів.[2]

Зокрема, на зміну традиційним глобалізованим ланцюгам приходять так звані «ланцюги довіри», які враховують не лише економічні фактори, а й політичну стабільність та інституційну надійність партнерів. Це сприяє зменшенню залежності від окремих виробничих центрів та формуванню більш збалансованої структури світової економіки. Одночасно підприємства впроваджують стратегії резервування потужностей і диверсифікації

постачальників з метою зниження ризиків перебоїв.[2]

Суттєвих змін зазнають і підходи до управління ресурсами. Економічна ефективність дедалі частіше трактується не як мінімізація витрат, а як здатність забезпечувати безперервність функціонування в умовах криз. Це зумовлює поширення концепції «антикрихкості», відповідно до якої системи здатні не лише протистояти шокам, а й отримувати додаткові переваги внаслідок їх впливу.[1]

Паралельно спостерігається посилення ролі цифрових технологій, зокрема штучного інтелекту. За оцінками провідних аналітичних центрів (McKinsey, Gartner), інтеграція генеративного ШІ та автономних систем стає визначальним фактором економічного розвитку. В умовах стрімкого зростання обсягів інформації саме технологічні рішення забезпечують можливість її ефективної обробки та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.[3]

Особливого значення набуває предиктивна аналітика, яка дозволяє ідентифікувати потенційні ризики ще на етапі їх формування. Це стосується як логістичних процесів, так і поведінки споживачів чи динаміки фінансових ринків. Таким чином, невизначеність поступово трансформується з деструктивного чинника у керований елемент економічного середовища.[3]

Додатковим інструментом підвищення ефективності управління стають «цифрові двійники» – віртуальні моделі підприємств або економічних систем, що дають змогу моделювати різні сценарії розвитку без ризику для реальних активів. Використання таких підходів суттєво покращує якість стратегічного планування та знижує ймовірність управлінських помилок.[3]

Водночас сучасна економіка дедалі більше інтегрує принципи сталого розвитку. Якщо раніше екологічні та соціальні аспекти мали допоміжний характер, то нині вони стають ключовими факторами конкурентоспроможності. Відповідно до аналітичних звітів Deloitte та ОЕСР, інвестиційні рішення дедалі частіше базуються на ESG-критеріях, що стимулює бізнес до впровадження відповідних практик.[4]

Яскравим прикладом зазначених змін є енергетичний сектор. Зростання вартості традиційних енергоресурсів та їх геополітична залежність сприяють розвитку відновлюваної енергетики та інноваційних технологій генерації. У результаті країни, що здійснюють диверсифікацію енергетичних джерел, отримують суттєві конкурентні переваги, зокрема у вигляді стабільності витрат і зниження зовнішньої залежності.[4]

Фінансова система також перебуває у стані трансформації. На тлі нестабільності традиційних валют і ринків активно розвиваються цифрові

фінансові інструменти, включно з цифровими валютами центральних банків (CBDC). За оцінками міжнародних інституцій, у 2026 році понад сто країн перебувають на різних етапах їх впровадження, що свідчить про стратегічну значущість цих інновацій.[1]

Змін зазнають і підходи до фінансового планування. Компанії поступово відмовляються від жорстких довгострокових бюджетів, переходячи до гнучких моделей управління ресурсами, що передбачають оперативну їх адаптацію до змін зовнішнього середовища. Це дозволяє не лише мінімізувати ризики, а й ефективно використовувати нові можливості, які виникають у кризових умовах.[1]

Отже, сучасна світова економіка перебуває на етапі глибокої трансформації, у межах якої визначальними стають гнучкість, інноваційність та адаптивність. Повернення до моделі стабільності попередніх десятиліть є малоімовірним; натомість формується нова парадигма розвитку, де невизначеність виступає невід'ємною складовою економічного середовища.[1]

Таким чином, пермакриза виступає не лише джерелом ризиків, але й катализатором нових можливостей. Успіх економічних суб'єктів у цих умовах визначатиметься не обсягом ресурсів, а ефективністю їх використання, інноваційною спроможністю та здатністю до стратегічного переосмислення, що забезпечує перехід до стійкого економічного розвитку.[2]

Література

1. International Monetary Fund (IMF). World Economic Outlook : report. Washington, DC : IMF, 2024. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO>
2. World Economic Forum (WEF). Global Risks Report 2025 : report. Geneva : World Economic Forum, 2025. URL: <https://www.weforum.org/reports/global-risks-report-2025/>
3. McKinsey Global Institute. The Economic Potential of Generative AI: The Next Productivity Frontier : report. McKinsey & Company, 2023. URL: <https://www.mckinsey.com/capabilities/tech-and-ai/our-insights/the-economic-potential-of-generative-ai-the-next-productivity-frontier>
4. Deloitte. C-Suite Sustainability Report : report. Deloitte Global, 2024. URL: <https://www.deloitte.com/global/en/issues/climate/c-suite-sustainability-report.html>